

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 2. Vtrum agere propter finem sit proprium rationalis naturæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

DVBIVM III.

ARTICVLVS II.

Virum verum si quod dicitur in responsione ad secundū, Impossibile esse ut actus à voluntate elicetus sit vltimus finis?

Virum agere propter finem sit proprium rationalis naturæ?

8 **V**idetur enim esse falsum; quia potest quis vltimum finem constituere in delectatione spiritali, quæ est actus voluntatis. Et quidem de actu amoris & desiderij, non est dubium; quia hi actus non expetuntur nisi propter obiectum, vt illi inhæreatur. Solum difficultas est de gaudio, quod est actus quidam voluntatis vltimo resultans ex bono adeptio; vnde videtur posse esse vltimus finis seu vltimum appetibile.

Sed etiam si gaudium propter summam suauitatem quam secum adfert, & qua formaliter afficit voluntatem, dignum sit quod per se expetatur, tamen non potest esse vltimum expetendum.

Cur gaudium spirituale non possit esse vltimum expetendum.

Ratio est, Quia etsi gaudium sit vltimum bonum quod resultat in animo, non æstimatur tamen esse principale & præcipuum bonum maius enim bonum censetur possessio illius obiecti, quæ est fons gaudij, quam ipsum gaudium: vnde reuera illud gaudium est propter bonum possessum tanquam propter finem; vt supra dictum est.

Potest quis sibi voluntate carnis expetere vltimum, vt patet in Epicureis.

Secus est de carnali delectatione; hanc enim potest quis sibi constituere tanquam finem vltimum, seu tanquam primum appetibile; quia cum hæc delectatio oriatur ex rebus infimis nullam excellentiam habentibus, ob quam expetantur seclusa delectatione; tota, vel certè principalis ratio appetendi illam, est ipsa delectatio: vnde delectatio ipsa æstimatur vt maius bonum & principalius, ad quod consequendum illa appetantur veluti media.

Hinc patet verum esse quod ait D. Thomas, si qua actio humana sit vltimus finis, ipsam esse imperatam à voluntate: nam hæc delectatio est actus imperatus.

Dices Primò, Ergo verum non est omnem actionem humanam esse propter finem.

Respondeo Negando Consequentiam, Nam ista delectatio quatenus est actio humana, est propter seipsam, vt est passio; idè enim illam vult elicere, vt eius suauitate afficiatur. D. Thomas autem nihil vult aliud quam in omni actione libera aliquem intendi finem, siue extrinsecum siue intrinsecum; quod fit, quando quis vult delectationem propter seipsam.

Dices Secundò, Vltimus finis est visio Dei, tamen hic actus non est imperatus: ergo non est verum si actio humana sit vltimus finis, illam esse imperatam à voluntate.

Respondeo Negando Consequentiam, Quia visio Dei non est actio humana; non enim subdita est nostræ libertati; sed est actio supernaturalis, quæ per modum naturalis operationis elicitur, nempe necessario: loquitur autem D. Thomas de vltimo fine quem homines sibi constituunt, qui semper est aliqua actio humana.

Conclusio Prima, Omne agens generali quadam ratione dicitur agere propter finem, quatenus per suam actionem tendit ad aliquid determinatum, quod est finis illius operationis.

Conclusio Secunda, Sola natura rationalis propriè dicitur agere propter finem; quia cognoscit & seipsum mouet in finem.

Notandum, Tria esse rerum genera: *Ratione prædita, sensu prædita, ratione & sensu carentia.* Horum omnes operationes tendunt ad aliquid determinatum, quod est finis cuiusque operationis.

Sed sola ratione prædita propriè dicuntur agere propter finem; idque ob duas causas. Prima, Quia sola cognoscunt rationem finis & mediociorum, id est, obiectum propositum esse per se conueniens & propter se appetendum; & hæc media esse vtilia ad talem finem. Secunda, Quia sola se determinant ad suas actiones, idque ex vi cognitionis finis; vnde non solum operantur propter finem, sed etiam seipsa mouent & agunt in finem.

Ob duas causas.

Sensu prædita seu bruta non ita propriè agunt ob finem: tum quia nullo modo cognoscunt illud bonum, quod est finis operationum; tum quia penitus à natura sua siue à Deo sunt determinata ad suas actiones. Itaque aguntur in finem, sicut sagitta in scopum.

Hinc sequitur Primò, Omnes & solas actiones proprias naturæ rationali, quatenus à tali agente procedunt, fieri propriè & formaliter propter finem: quia hæc omnes & solæ procedunt ex formali cognitione finis.

Secundò, Actiones aliarum rerum, vt procedunt ab ipsis rebus, non fieri propriè & formaliter propter finem; quia causa finalis non exercet in ipsis propriè vim suam, cum eam non cognoscant, & finis non exerat vim suam nisi cognitus: tamen quatenus eadem actiones subsunt directioni diuinæ, & quodammodo à Sapientia diuina procedunt, sic propriè sunt propter finem. Duplici autem ratione illæ actiones procedunt à Deo: Primò, Ratione virtutis actiue per quam fiunt: Deus enim per suam sapientiam, ac proinde ob certum finem, omnem vim agendi quæ est in creaturis, instituit, formauit, & conseruat. Secundò, Ratione concursus generalis, quem Deus ad singulas operationes, ob certum finem exhibet. Ratione prioris dependentiæ, omnes actiones rerum fiunt ob finem certum; sicut motus sagittæ fit ob certum finem. Sicut enim cum Sagittarius ob certum finem imprimit sagittæ impetum ad motum, ille motus prouenit ex vi impressa, & consequenter ex intentione sagittarij: ita Deus, quia singulis rebus impressit vires ad certos fines, operatio manans ex illis viribus, manat ab intentione Dei, & fine à Deo concepto, adeoque illi, vt auctori, adscribenda.

Omnis rerum naturalium operatio ut est à Deo, fit ob certum finem, tum proprium rebus, tum communem.

Actiones rerum duplici modo pendenti à Deo.

Ratione alterius dependentiae sunt o[mn]i[n]em finem, quatenus concursus generalis qui cuique rei datur ob certum finem, ita cum naturae operatione coalescit, ut fiat vna operatio. Hinc sapienter dictum est à Philosophis, Opus naturae esse opus Intelligentiae. Vide cetera apud D. Thomam & Caietanum.

ARTICVLVS III.

Vtrum actus humani accipiant speciem à fine?

11 **C**onclusio est affirmans. Intellige de fine intrinseco, qui est ipsum obiectum actus; sed de hoc infra q. 18. & 19.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit aliquis finis ultimus humanae vitae?

Conclusio est affirmans. Ratio est, quia non potest in finibus per se ordinatis esse processus in infinitum: idque probat D. Thomas rationibus allatis ex Aristotele 2. Metaphys. & 1. Ethicor.

Ultimus finis dupliciter accipitur.

Notandum Primò, Finem vltimum posse accipi dupliciter. Primò in genere; sic nihil est aliud, quam plenitudo omnis boni, seu, esse optimè. Secundò, in particulari; sic nihil est aliud, quam illa res vel rerum collectio, in qua inuenitur boni plenitudo; ut Deus, secundum veritatem; secundum autem falsas opiniones, diuitiae, voluptates, honores &c. D. Thomas loquitur de fine vltimo vtrouis modo accepto.

Notandum Secundò, Rationes D. Thomae tantum probare in omni intentione esse aliquid vltimum quod intenditur, in quo sistat intentio; & in omni serie mediorum eligendorum ob aliquem finem intentum, esse aliquid vltimum in quo sistat intentio, & à quo inchoanda sit executio.

Patet exemplis, Finis enim vltimus quem agricola, ut est agricola, intendit, est copiosa messis: ut hanc assequatur, disponit mediorum seriem: ob hanc enim primò vult serere; ut ferat, vult arare; ut aret, comparat equos & instrumenta: vbi videmus intentionem eius sistere in messe, electionem in parandis instrumentis. Possumus tamen ex hac ratione colligere esse aliquem vltimum finem humanae vitae apud omnes homines: si subsumamus, omnes homines intendere esse beatos, saltem in genere; idque non propter aliud, sed quia hoc per se bonum est: & ut hoc assequantur, omnes actiones suas eò referre, saltem implicite seu interpretatiue. Itaque esse beatum, seu, esse quam optimè, est vltimus finis humanae vitae; quia propter se expetitur, & omnes vitae actiones propter illum.

Dices, Hinc non sequi esse aliquem vltimum finem totius humanae vitae ex natura & conditione rei: sed solum ex hominum destinatione.

Respondeo Negando quod assumitur; Quia necesse est ut ille sit vltimus finis humanae vitae,

quem omnes homines rationis naturalis ductu sibi proponunt, & in quo nemo potest falli: atque talis est beatitudo in genere.

ARTICVLVS V.

Vtrum vnus hominis possint esse plures vltimi fines?

Conclusio; Neque ex natura rei, neque ex hominum intentione, possunt vnus hominis esse plures vltimi fines simul. Vtrumque intendit D. Thomas & tam de fine vltimo in particulari, quam in genere.

12

Prior pars probatur clarè, Quia vltimus finis in genere ex natura rei consistit in summa perfectione omnium potentiarum animae; atque summa perfectio cuiusque potentiae est vnica, seu vnus speciei: ergo & aggregatum ex illis summis perfectionibus est vnicum: hoc autem est vltimus finis.

Altera pars probatur clarè à D. Thoma, & satis per se patet ex terminis; nam de ratione vltimi finis est, ut sit bonum necessarium, & sufficiens ut sis quam optimè: atqui nullo modo fieri potest ut intendas duo bona tamquam tibi necessaria, & tamen vtrumque seorsim putes tibi sufficere.

Dices, Qui peccat mortiferè constituit vltimum finem in creatura: atqui homo potest peccare mortiferè etiam simul peccatis diuersi generis; verbi gratia, fornicatione, & sic constituet finem vltimum in voluptate; & ambitione, sicque constituet in honore.

Respondent Caietanus & Medina non constituere finem vltimum in bono creato, quod est obiectum peccati; sed in seipso: ipse autem in omni peccato est vnus idemque. Sed hæc Responsio non satisfacit; loquimur enim hic de fine qui appetitur, non cui; peccator autem non est finis qui appetitur, sed cui. Oportet ergo ut bonum distinctum ab homine sit finis vltimus qui appetitur. Itaque poterit vnus homo habere plures fines vltimos quos appetat.

Respondeo igitur, Peccatorem non constituere proprie finem vltimum in obiecto peccati; quia non censet illud continere omne bonum necessarium ut sit quam optimè: sed solum secundum quandam æstimationem moralem; quatenus dum amore illius rei deserit verum summum bonum, censetur illud pluri æstimare, ac proinde facere sibi summum bonum. Dici etiam potest peccatorem non constituere in bono creato vno vel duobus totum finem vltimum, sed partem tantum: Conclusio autem agit de fine toto.

Homode peccator constituit finem vltimum in bono creato.

Dices Secundò, Eiusdem effectus possunt esse duæ causæ efficientes integræ, saltem per diuinam potentiam: ergo similiter eiusdem hominis poterunt esse plures fines vltimi. Patet Consequentia, quia vtrumque est causa extrinseca, ac proinde videtur par vtriusque ratio.

Respondeo Negando Consequentiam, Quia finis vltimus comparari debet non cum quavis causa efficiente, sed cum causa prima efficiente; vnde sicut vnus rei non possunt esse plures causæ primæ